ਖ਼ੁਤਬਾ-ਏ-ਜੁਮਾ

ਮਿਤੀ: 17 ਸਫ਼ਰ 1448 ਹਿਜਰੀ (31 ਜੁਲਾਈ 2026 ਈਸਵੀ)

ਵਿਸ਼ਾ: ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ

ਯਕੀਨਨ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਫ਼ਸ (ਮਨ) ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਪਨਾਹ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਹਿਦਾਇਤ ਦੇਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁਮਰਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਿਦਾਇਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੱਚਾ ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਕ (ਸਾਂਝੀ) ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ﷺ ਉਸ ਦੇ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹਨ।

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ] {آل عمران: 102[

ਅਨੁਵਾਦ: "ਐ ਈਮਾਨ ਵਾਲੇਓ! ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਡਰੋ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੌਤ ਨਾ ਆਵੇ ਪਰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਵੋ।" *(ਸੂਰਹ ਆਲ-ਏ-ਇਮਰਾਨ: 102)*

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا] {النساء: 1 [

ਅਨੁਵਾਦ: "ਐ ਲੋਕੋ! ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰੋ ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਜੋੜਾ ਬਣਾਇਆ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਡਰੋ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ (ਤੋੜਨ) ਤੋਂ ਬਚੋ। ਯਕੀਨਨ ਅੱਲਾਹ ਤੁਹਾਡੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।" *(ਸੂਰਹ ਅਨ-ਨਿਸਾ: 1)*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا] {الأحزاب: 70[

"ਐ ਈਮਾਨ ਵਾਲੇਓ! ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਡਰੋ (ਤਕਵਾ ਅਪਣਾਓ) ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ, ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਗੱਲ ਆਖੋ।" *(ਸੂਰਹ ਅਲ-ਅਹਜ਼ਾਬ: 70)*

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ:

ਯਕੀਨਨ ਸਭ ਤੋਂ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਰਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ﷺ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਦੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਹਰ ਨਵੀਂ ਗੱਲ **ਬਿਦਅਤ** ਹੈ, ਹਰ ਬਿਦਅਤ **ਗੁਮਰਾਹੀ** ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰ ਗੁਮਰਾਹੀ **ਅੱਗ (ਜਹੰਨਮ)** ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਦੀਨੀ ਭਰਾਵੋ! ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਨਾਲ ਨਵਾਜ਼ੇ। ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ, ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ, ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ] {البل[4 :

ਅਨੁਵਾਦ: "ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ੱਕਤ (ਸੰਘਰਸ਼/ਮੁਸ਼ਕਲ) ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।" *(ਸੂਰਹ ਅਲ-ਬਲਦ: 4)*

ਯਾਨੀ ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਝੱਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਜੰਨਤ (ਸਵਰਗ) ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਉੱਤੇ ਇਹ ਉੱਤਮਤਾ ਹਾਸਲ ਹੈ ਕਿ

ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਘਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਦੁੱਖ; ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ] {الحجر: 48]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਛੂਹੇਗੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਉੱਥੋਂ ਕਦੇ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ।" *(ਸੂਰਹ ਅਲ-ਹਿਜਰ: 48)*

ਅਤੇ ਜੰਨਤ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੁਮਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ (ਦੁੱਖ/ਮਲਾਲ) ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇਗੀ; ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

{لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا (25) إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا (26] {(الواقعة: 25-26]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਉਹ ਉੱਥੇ ਨਾ ਕੋਈ ਬੇਕਾਰ ਗੱਲ ਸੁਣਨਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਦੀ ਗੱਲ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਿ 'ਸਲਾਮ ਹੈ, ਸਲਾਮ ਹੈ'।" *(ਸੂਰਹ ਅਲ-ਵਾਕਿਆ: 25-26)*

ਐ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਬੰਦੇਓ! ਯਕੀਨਨ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਅੱਲਾਹ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹਨ, ਇਹੋ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਕੁਰਆਨ ਮਜੀਦ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦੁਖੀ (ਗ਼ਮਗੀਨ) ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਨਾ ਇਸ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗ਼ਮ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਜਰ (ਇਨਾਮ) ਜਾਂ ਸਵਾਬ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਚੁਨਾਂਚਿ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

{وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ] {آل عمران: 139]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਾ ਪਵੋ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੁਖੀ ਹੋਵੋ; ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਰਬੋਤਮ (ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ) ਰਹੋਗੇ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਈਮਾਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।" *(ਸੂਰਹ ਆਲ-ਏ-ਇਮਰਾਨ: 139)*

ਅਤੇ ਬੰਦੇ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਚੱਲੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ﷺ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਨਾਹ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਚੁਨਾਂਚਿ ਆਪ ﷺ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਸਨ:

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ، وَضَلَعِ الدَّيْنِ، وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ))

[ਰਵਾਇਤ: ਬੁਖ਼ਾਰੀ, ਹਦੀਸ: ਅਨਸ (ਰਜ਼ਿ.)]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਐ ਅੱਲਾਹ! ਮੈਂ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ, ਆਜੀਜ਼ੀ (ਲਾਚਾਰੀ) ਅਤੇ ਸੁਸਤੀ ਤੋਂ, ਕੰਜੂਸੀ ਅਤੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਤੋਂ, ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ (ਗ਼ਲਬੇ) ਤੋਂ ਤੇਰੀ ਪਨਾਹ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ।" *(ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਇਮਾਮ ਬੁਖ਼ਾਰੀ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਨਸ ਰਜ਼ਿ. ਤੋਂ ਰਵਾਇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ)*

ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਇਹ ਮੁਸਤਹਬ (ਚੰਗਾ/ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ) ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਜਾਂ ਦੁਖੀ ਦੇਖੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰ ਦੇਣ।

ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਬੀ ﷺ ਦੇ ਬਾਰੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ (ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਬਕਰ ਰਜ਼ਿ.) ਨੂੰ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ:

{إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا} [التوبة: 40]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ: ਗ਼ਮ ਨਾ ਕਰ, ਯਕੀਨਨ ਅੱਲਾਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ।" *(ਸੂਰਹ ਅਤ-ਤੌਬਾ: 40)*

ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਉਮਰ ਰਜ਼ਿਆ ਅੱਲਾਹੂ ਅਨਹੂ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

((لَأَقُولَنَّ شَيْئًا يُضْحِكُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ))

[ਰਵਾਇਤ: ਬੁਖ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ, ਹਦੀਸ: ਆਇਸ਼ਾ (ਰਜ਼ਿ.)]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਆਖਾਂਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ﷺ ਮੁਸਕੁਰਾ ਪੈਣ।" *(ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਇਮਾਮ ਬੁਖ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਇਮਾਮ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਆਇਸ਼ਾ ਰਜ਼ਿ. ਤੋਂ ਰਵਾਇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ)*

ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਜ਼ਰੀਆ:

ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਅਤੇ ਤਕਦੀਰ ਉੱਤੇ ਈਮਾਨ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਨੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪੇਸ਼ ਆ ਕੇ ਰਹੇਗਾ। ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ (22) لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ (23) {[الحديد: 22-23]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਮੁਸੀਬਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰੀਏ, ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ (ਲੌਹ-ਏ-ਮਹਫ਼ੂਜ਼) ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਕੰਮ ਅੱਲਾਹ ਲਈ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੋ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਉਸ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਗ਼ਮ ਨਾ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਅੱਲਾਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਤਾ ਫ਼ਰਮਾਵੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਓ (ਹੰਕਾਰ ਨਾ ਕਰੋ); ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਕੱਬੁਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਫ਼ਖ਼ਰ ਜਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।" *(ਸੂਰਹ ਅਲ-ਹਦੀਦ: 22-23)*

ਅਤੇ ਇਹ ਈਮਾਨ ਨੇਕ ਅਮਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ {[النحل: 97]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਜੋ ਵੀ ਨੇਕ ਅਮਲ ਕਰੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਮਰਦ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਔਰਤ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ ਈਮਾਨ ਵਾਲਾ (ਮੋਮਿਨ) ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ, ਅਤੇ (ਆਖ਼ਰਤ ਵਿੱਚ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਅਤਾ ਫ਼ਰਮਾਵਾਂਗੇ।" *(ਸੂਰਹ ਅਨ-ਨਹਲ: 97)*

ਅਤੇ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ﷺ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

((عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ))

[ਰਵਾਇਤ: ਮੁਸਲਿਮ, ਹਦੀਸ: ਸੁਹੈਬ (ਰਜ਼ਿ.)]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਮੋਮਿਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਅਜੀਬ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖ਼ੈਰ (ਭਲਾਈ) ਹੀ ਭਲਾਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਰਫ਼ (ਖ਼ੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ) ਮੋਮਿਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਲਈ ਭਲਾਈ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ੁਕਰ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ਼ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਬਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।" *(ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਇਮਾਮ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਹੈਬ ਬਿਨ ਸਿਨਾਨ ਰਜ਼ਿ. ਤੋਂ ਰਵਾਇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ)*

ਗ਼ਮ ਅਤੇ ਰੰਜ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੀਆ ਇਹ ਵੀ ਹੈ:

ਬੰਦਾ ਅੰਬੀਆ (ਨਬੀਆਂ) ਅਤੇ ਨੇਕ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ-ਕਦਮ 'ਤੇ ਚੱਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਬਣਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀਆਂ ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਆਈਆਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਬਰ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ।

ਚੁਨਾਂਚਿ ਹਜ਼ਰਤ ਸਾਦ ਬਿਨ ਅਬੀ ਵੱਕਾਸ ਰਜ਼ਿਆ ਅੱਲਾਹੂ ਅਨਹੂ ਤੋਂ ਰਵਾਇਤ ਹੈ, ਉਹ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

((قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ النَّاسِ أَشَدُّ بَلَاءً؟ قَالَ: «الْأَنْبِيَاءُ، ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَالْأَمْثَلُ، فَيُبْتَلَى الرَّجُلُ عَلَى حَسَبِ دِينِهِ، فَإِنْ كَانَ فِي دِينِهِ صُلْبًا اشْتَدَّ بَلَاؤُهُ، وَإِنْ كَانَ فِي دِينِهِ رِقَّةٌ ابْتُلِيَ عَلَى حَسَبِ دِينِهِ، فَمَا يَبْرَحُ الْبَلَاءُ بِالْعَبْدِ حَتَّى يَتْرُكَهُ يَمْشِي عَلَى الْأَرْضِ مَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ»))

ਰਵਾਇਤ: ਤਿਰਮਿਜ਼ੀ, ਹਦੀਸ: ਸਾਦ (ਰਜ਼ਿ.), ਸਹੀਹ: ਅਲਬਾਨੀ]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤਾ: ਐ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਰਸੂਲ! ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਕਿਸ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਆਪ ﷺ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ: 'ਨਬੀਆਂ ਦੀ, ਫ਼ਿਰ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ

ਹੋਣ, ਫ਼ਿਰ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਹਤਰ ਹੋਣ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਦੀਨ (ਈਮਾਨ) ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੀਨ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਦੀਨ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਦੀਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫ਼ਿਰ ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਛੱਡਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।"' *(ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਇਮਾਮ ਤਿਰਮਿਜ਼ੀ ਨੇ ਰਵਾਇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਲਾਮਾ ਅਲਬਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀਹ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ)*

ਗ਼ਮ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਾਅ:

ਮਖ਼ਲੂਕ (ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ/ਲੋਕਾਂ) ਦੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਹਿਸਾਨ ਤੇ ਭਲਾਈ ਕਰਨਾ ਵੀ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਵਸੀਲਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਬਦਲਾ (ਫਲ) ਅਮਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਚੁਨਾਚਿ ਸਹੀਹ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਹੁਰੈਰਾ ਰਜ਼ਿਆ ਅੱਲਾਹੂ ਅਨਹੂ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਸੂਲੁੱਲਾਹ ﷺ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

((مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا، نَفَّسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ، يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا، سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ))

[ਰਵਾਇਤ: ਮੁਸਲਿਮ, ਹਦੀਸ: ਅਬੂ ਹੁਰੈਰਾ (ਰਜ਼ਿ.)]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮੋਮਿਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੂਰ ਕੀਤੀ, ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੂਰ ਫ਼ਰਮਾਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤੰਗਦਸਤ (ਗ਼ਰੀਬ/ਕਰਜ਼ਦਾਰ) 'ਤੇ ਆਸਾਨੀ ਕੀਤੀ, ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਉਸ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰਤ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਫ਼ਰਮਾਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਐਬਾਂ (ਪਰਦੇ) 'ਤੇ ਪੜਦਾ ਪਾਇਆ, ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦੁਨੀਆ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਐਬਾਂ 'ਤੇ ਪੜਦਾ ਪਾਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮਦਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।" *(ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਇਮਾਮ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇ ਰਵਾਇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ)*

)) أَقُولُ مَا تَسْمَعُونَ، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ، فَاسْتَغْفِرُوهُ؛ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ((

ਅਨੁਵਾਦ: "ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੋ; ਯਕੀਨਨ ਉਹ ਬਹੁਤ ਬਖ਼ਸ਼ਣਹਾਰ, ਬੇਹੱਦ ਰਹਿਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।"

ਦੂਜਾ ਖ਼ੁਤਬਾ (ਦੂਸਰਾ ਖ਼ੁਤਬਾ)

ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਲਈ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨਾਂ ਦਾ ਰੱਬ ਹੈ। ਉਸੇ ਲਈ ਉੱਤਮ ਤਾਰੀਫ਼, ਸੁਹਣੀ ਸਿਫ਼ਤ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੱਚਾ ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਹੱਕ (ਸੱਚ) ਆਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ﷺ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹਨ। ਅੱਲਾਹ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਸਲਾਮਤੀ ਹੋਵੇ ਆਪ ﷺ 'ਤੇ, ਆਪ ﷺ ਦੀ ਆਲ (ਪਰਿਵਾਰ) 'ਤੇ, ਅਤੇ ਆਪ ﷺ ਦੇ ਸਹਾਬਾ (ਸਾਥੀਆਂ) 'ਤੇ ਦੀਨ ਦੇ ਦਿਨ (ਕਿਆਮਤ) ਤੱਕ।

ਗ਼ਮ ਅਤੇ ਰੰਜ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਦੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਉਪਾਅ:

ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ (ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼) ਤੋਂ ਬਾਅਦ:

ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਗ਼ਮ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਉਪਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜ਼ਰੀਆ: ਦੁਆ, ਆਜੀਜ਼ੀ (ਨਿਮਰਤਾ) ਅਤੇ ਰੋਣ-ਕਰਲਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਵੱਲ ਰੁਜੂਅ ਕਰਨਾ (ਮੁੜਨਾ) ਹੈ,

ਅਤੇ ਉਸ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਕثُرਤ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਦੀ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ (ਨਾਕਾਮ) ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਿਹਰਬਾਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

{أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ} [النمل: 62]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਭਲਾ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਬੇਕਰਾਰ (ਮਜਬੂਰ/ਲਾਚਾਰ) ਦੀ ਦੁਆ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਉਸ ਦੀ) ਤਕਲੀਫ਼ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਲਾਹ (ਉਪਾਸਕ) ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਨਸੀਹਤ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹੋ।" *(ਸੂਰਹ ਅਨ-ਨਮਲ: 62)*

ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ:

{وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ (97) فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ (98)} [الحجر: 97-98]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਉਹ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਲ ਤੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹਮਦ-ਓ-ਤਸਬੀਹ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਜਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੋ।" *(ਸੂਰਹ ਅਲ-ਹਿਜਰ: 97-98)*

ਗ਼ਮ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜ਼ੀਮ (ਮਹਾਨ) ਦੁਆ:

ਸਾਡੇ ਨਬੀ ਕਰੀਮﷺ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਮਹਾਨ ਦੁਆ ਸਿਖਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਗ਼ਮ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਵਿਰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੁਨਾਂਚਿ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁੱਲਾਹ ਬਿਨ ਮਸਊਦ ਰਜ਼ਿਆ ਅੱਲਾਹੂ ਅਨਹੂ ਤੋਂ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲੁੱਲਾਹﷺ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

((مَا أَصَابَ أَحَدًا قَطُّ هَمٌّ وَلَا حَزَنٌ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، وَابْنُ عَبْدِكَ، وَابْنُ أَمَتِكَ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ، عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجَلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي، إِلَّا أَذْهَبَ اللَّهُ هَمَّهُ وَحُزْنَهُ، وَأَبْدَلَهُ مَكَانَهُ فَرَجًا))

[ਰਵਾਇਤ: ਅਹਿਮਦ, ਸਹੀਹ: ਅਲਬਾਨੀ]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਜਾਂ ਦੁੱਖ ਪਹੁੰਚੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਦੁਆ ਪੜ੍ਹੇ: 'ਐ ਅੱਲਾਹ! ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬੰਦਾ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ, ਤੇਰੀ ਬੰਦੀ (ਦਾਸੀ) ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਪੇਸ਼ਾਨੀ (ਮੱਥਾ) ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤੇਰਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਐਨ ਇਨਸਾਫ਼ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਤੇਰੇ ਹਰ ਉਸ ਨਾਂ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੇਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਨਾਜ਼ਿਲ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਮਖ਼ਲੂਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਇਲਮ-ਏ-ਗ਼ੈਬ ਵਿੱਚ ਮਹਫ਼ੂਜ਼ ਰੱਖਿਆ; ਕਿ ਤੂੰ ਕੁਰਆਨ ਮਜੀਦ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬਹਾਰ (ਖ਼ੁਸ਼ੀ), ਮੇਰੇ ਸੀਨੇ ਦਾ ਨੂਰ, ਮੇਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦੇ।' ਤਾਂ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਉਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਫ਼ਰਮਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਅਤਾ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ।" *(ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਇਮਾਮ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਰਵਾਇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਲਾਮਾ ਅਲਬਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀਹ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ)*

ਸਹਾਬਾ-ਏ-ਕਰੇਮ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤਾ: "ਐ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਰਸੂਲ! ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੁਆ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਾ ਲਈਏ?" ਆਪ ﷺ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ: "ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ! ਜੋ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਦੁਆ ਨੂੰ ਸੁਣੇ, ਉਸ ਲਈ ਮੁਨਾਸਿਬ (ਜ਼ਰੂਰੀ) ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਲਵੇ।" *(ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਇਮਾਮ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਰਵਾਇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਲਾਮਾ ਅਲਬਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀਹ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ)*

ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵੇਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਦੀਸ:

ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁੱਲਾਹ ਬਿਨ ਅੱਬਾਸ ਰਜ਼ਿਆ ਅੱਲਾਹੂ ਅਨਹੁਮਾ ਤੋਂ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ﷺ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਦੁਆ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ:

((لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ))

[ਰਵਾਇਤ: ਬੁਖ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ]

ਅਨੁਵਾਦ: "ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਇਲਾਹ (ਉਪਾਸਕ) ਨਹੀਂ ਜੋ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਬੁਰਦਬਾਰ (ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ) ਹੈ, ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਇਲਾਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਅਜ਼ੀਮ (ਮਹਾਨ) ਅਰਸ਼ ਦਾ ਰੱਬ ਹੈ, ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਇਲਾਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਆਸਮਾਨਾਂ ਦਾ ਰੱਬ, ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰੱਬ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਵਾਲੇ ਅਰਸ਼ ਦਾ ਰੱਬ ਹੈ।" *(ਇਸ ਹਦੀਸ ਨੂੰ ਇਮਾਮ ਬੁਖ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਇਮਾਮ ਮੁਸਲਿਮ ਨੇ ਰਵਾਇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ)*

ਦੁਆ (ਖ਼ੁਤਬੇ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਹਿੱਸਾ):

ਅਸੀਂ ਅੱਲਾਹ ਤਆਲਾ ਤੋਂ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਫ਼ਰਮਾਵੇ, ਸਾਡੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੇਟ ਦੇਵੇ, ਅਤੇ ਕੁਰਆਨ-ਏ-ਮਜੀਦ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਬਹਾਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇ।

ਐ ਅੱਲਾਹ! ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਬੀ ਮੁਹੰਮਦ ﷺ 'ਤੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦੁਰੂਦ-ਓ-ਸਲਾਮ ਨਾਜ਼ਿਲ ਫ਼ਰਮਾ, ਅਤੇ ਆਪ ﷺ ਦੇ ਖ਼ੁਲਫ਼ਾ-ਏ-ਰਾਸ਼ਿਦੀਨ, ਈਮਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ (ਅਜ਼ਵਾਜ-ਏ-ਮੁਤਹਰਾਤ), ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਹਾਬਾ ਕਰਾਮ ਤੋਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾ; ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾ ਜੋ ਕਿਆਮਤ ਤੱਕ ਅਹਿਸਾਨ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨਗੇ, ਅਤੇ ਐ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ! ਆਪਣੇ ਜੋਦ-ਓ-ਕਰਮ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾ।

ਐ ਅੱਲਾਹ! ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪਿਆਰਾ ਬਣਾ ਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ੀਨਤ ਬਣਾ ਦੇ, ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੁਫ਼ਰ, ਗੁਨਾਹ ਅਤੇ ਨਾਫ਼ਰਮਾਨੀ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਬਣਾ ਦੇ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹਿਦਾਇਤ ਯਾਫ਼ਤਾ (ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ) ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਫ਼ਰਮਾ।

ਐ ਅੱਲਾਹ! ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਬਾ (ਜਿੱਤ) ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤਾ ਫ਼ਰਮਾ, ਅਤੇ ਸ਼ਿਰਕ ਅਤੇ ਮੋਸ਼ਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ-ਓ-ਰੁਸਵਾ ਕਰ ਦੇ!

ਐ ਅੱਲਾਹ! ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਮਨ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਇਤਮੀਨਾਨ ਦਾ ਗਹਿਵਾਰਾ (ਘਰ) ਬਣਾ ਦੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ਰ, ਫ਼ਿਤਨੇ ਅਤੇ ਨਾਪਸੰਦ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਫ਼ਰਮਾ!

ਐ ਅੱਲਾਹ! ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਮੁਹਾਫ਼ਜ਼ ਸਾਡੇ ਭਰਾਵਾਂ, ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਫੋਰਸਿਜ਼, ਦਫ਼ਾਈ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਾਰਡਜ਼, ਏਅਰ ਫੋਰਸ, ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਾਰੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਫ਼ਰਮਾ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਇਸਤੀਕਾਮਤ (ਮਜ਼ਬੂਤੀ) ਅਤਾ ਫ਼ਰਮਾ!

ਐ ਅੱਲਾਹ! ਸਾਡੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਲੀ-ਅਹਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਤੌਫ਼ੀਕ ਅਤਾ ਫ਼ਰਮਾ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਤਕਵੇ (ਪਰਹੇਜ਼ਗਾਰੀ) ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਗਾਮਜ਼ਨ ਰੱਖ!

((وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ))

ਅਨੁਵਾਦ: "ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਆਖ਼ਰੀ ਪੁਕਾਰ (ਅਰਦਾਸ) ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨਾਂ ਦਾ ਰੱਬ (ਪਾਲਣਹਾਰ) ਹੈ।"

(ਫ਼ਰਮਾਨ/ਖ਼ੁਤਬਾ ਜੁਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ)